

מסורת הש"ס
 א. זבחים כה,ב (כל הענין בשינויים). כו,א. ילק"ש תורה רמז תסט.
 ב. זבחים כה,ב. ילק"ש תורה רמז קצד. תסב.
 ג. פסחים עט,א. זבחים כה,ב. קט,א. מנחות ט,א. כו,ב. מעילה טו,ב. תוספתא פסחים פ"ו ג. שם זבחים פ"ד ג. ילק"ש תורה שם.
 ד. קדושין כה,ב. תוספתא יבמות פ"י ה. ת"כ ויקרא כב, כד.

גרסות

אמר רב הצורם במקבילה: **אמר רבי הצורם** וראה תוס'.
שיהיה תמים בן בכת"מ ועוד: **שיהיה תמים וכן**.
והולכה והזייה בכת"מ: **בהולכה בזריקה**.
שנשתייר מהן בכת"מ: **שנשתייר בהן**.
ובשעת קבלה והולכה בכת"מ: **ובקבלה ובהולכה** ובזריקה.
שעות יש בכת"מ: **שעות ושנים**.
אימא אף בביצים בכת"מ ועוד: **אימא כולן אף** בביצים.
בגיד אין בכמה כתי"מ: **בגיד בגיד אין**.
הכא בכת"מ: **הכא במאי עסקינן**.
דמיכיוצן בכת"מ ועוד: **דהא כיוצן**.

העולם

זימני דמכווצן... זימני דתליין
 אצל רוב היונקים האשכים חיצוניים (ראה לעיל דף ח,א), מפני שתפקוד האשכים דורש טמפרטורה שהיא מתחת לטמפרטורת הגוף. הגוף שומר על טמפרטורה מיוחדת זו על ידי קירובו של כיס האשכים אל הגוף (באמצעות שריר מרים האשך) כאשר קר בחוץ, ועל ידי הרחקתו מהגוף כאשר חם. לכן, אפשר לומר שלפעמים האשכים מכווצים כלפי פנים, ולפעמים הם תלויים גם כשאין מום של ניזון האשכים. לאדם שאינו מומחה קשה להבחין בין מצבים אלה, שהם נורמאליים, ובין מצבים של ניזון האשכים כתוצאה מחבלות או מחלות.

והאמר [והרי אמר] ר' זירא אמר רב: הצורם (חותך, פוגם) און הפר לאחר שנשחט לקרבן, ואחר כך קיבל הכהן דמו – פסול הדם לזריקה, שנאמר בקבלת הדם: "ולקח מדם הפר" (ויקרא ד, ה) – הפר שהיה כבר, כמו שהיה בחייו, ולא שחטר! אלא יש לתקן ולומר: כאן שפסול – שחטרה כליה קודם קבלה של דמו בכלי, כאן – שחטרה לאחר קבלה. ושואלים: וכשחטרה לאחר קבלה, קודם זריקה של דמו על המזבח, מי שרי [האם מותר]? והתניא [והרי שנויה ברייתא]: נאמר לגבי קרבן הפסח "שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם" (שמות יב, ה), מלמד שיהא תמים בן שנה (בן שנתו הראשונה) בשעת שחיטתו. ומנין שצריך להיות כן גם בשעת קבלה של הדם בכלי, ובשעת הולכה של הדם למזבח, ובשעת הזייה (זריקה)? תלמוד לומר: "יהיה" (שם) – שיהו כל היותיו, כל הנעשה בו, כשהוא תם וכן שנה. הרי שהקרבן צריך להיות בשלמותו גם בשעת זריקת הדם! ומשיבים: תרגמא [תרגם, הסבר, דרשה ז], רק לענין שיהיה בן שנה בשעת זריקה, ולא לענין שיהיה תם. ומעירים: הכי נמי מסתברא [כך גם כן מסתבר] כפירוש זה, דתניא [שהרי שנויה ברייתא]. ר' יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשחטו ונתקבל דמם בכלי, ונשתייר מהן אפילו רק כזית בשר (לאכילה) או כזית חלב (להקטירו על המזבח) – זורק את הדם, שמע מינה [למד מכאן] שאפילו חסרון גדול אינו פוסל אחרי קבלת הדם. על הסבר זה של הדרשה שואלים: ומי איכא מידי [והאם יש דבר, האם ייתכן] שבשעת שחיטה הוי [הריהו] בן שנה (בתוך שנתו הראשונה), ובשעת קבלה והולכה הוי [הרי הוא] בן שתי שנים, שהוצרכנו ללמוד שהוא פסול? אמר רבא: זאת אומרת שאפילו שעות פוסלות בקדשים, וכגון מקרה זה, שכבש בן שנה ושעה אחת פסול לקרבן הפסח, ולפי זה ייתכן שבערה שנתו בדיוק בשלב שבין שחיטה לקבלה והולכה. ושבים לעיקר הדיון, האם חסרון איבר מבפנים פוסל את הבהמה להקרבה. ומציעים: לימא כתנאי [האם נאמר שדבר זה שנוי במחלוקת תנאים]? שכן שנינו, מה שנאמר ברשימת בעלי החיים הפסולים להקרבה: "ומעוך וכתות ונתוק וכות לא תקיבו לה" (ויקרא כב, ד) – כולן בביצים (אשכים), דברי רבי יהודה. ותמיהם: וכי אפשר לומר שהם פוסלים לדעתו רק בביצים ולא בגיד (באיבר)? והלא בגיד ניכר הדבר יותר! אלא אימא [אמור]: לא רק בגיד, אלא אף בביצים, אלו דברי ר' יהודה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: כולן בגיד. רבי יוסי אומר: מעוך וכתות – אף בביצים; נתוק וכות, בגיד – אין [כך]. בביצים – לא. מאי לאו בהא קמיפלגי [האם לא בבעיה זו הם חלוקים], דמר סבר [נשחט זה, ר' יהודה, סבור]: חסרון שמייה [נחשב] חסרון, ולפיכך, בכל מקרים אלה, שהביצים נמכרו, או ששוב אינן מתפקדות – כאילו נחסרו, והרי זה אוסר בהקרבה, למרות שאין זה ניכר. ומר סבר [נחט זה, ר' אליעזר בן יעקב, סבור]: לא שמייה [אין שמו, אינו נחשב] חסרון? ותוהים: ותסברא [וכי יכול אתה לסבור כך]? אם כן, לפי דרך זו, רבי יוסי, שמחלק בין נתוק וכות לבין מעוך וכות, מאי קסבר [מה הוא סבור]? אי קסבר [אם סבור הוא] שחסרון מבפנים שמייה [נחשב] חסרון – אפילו נתוק וכות נמי [גם כן] ייחשב חסרון, אף שאינו נראה! ואי קסבר [ואם סבור] לא שמייה [נשאר] חסרון – אפילו מעוך וכות נמי [גם כן] לא ייחשב חסרון, שהרי אינו נראה בגלוי! אלא, מי שפרש בדרך אחרת: הכא [כאן] במומים שבגלוי קמיפלגי [חלוקים הם], מה נחשב כמום גלוי. רבי יהודה סבר [סבור]: מעוך וכות הוי מומא [הרי זה מום] גלוי, מפני דמיכיוצן [שהביצים מתכווצות] בגלל המעיכה, והדבר ניכר בחוץ. וכן נתוק וכות הוי מומא [הרי זה מום] דהא תליין [שהרי הן נראות תלויות מידלדלות], ואינן נראות מחוברות כרגיל. ואילו ר' אליעזר בן יעקב סבר [סבור]: מעוך וכות לא הוי מומא [אינו מום], מפני שאין זה ניכר, דמעיקרא נמי זימנין דמיכיוצן [שהרי מתחילה גם כן, קודם שנמעכו או נכתתו, פעמים שהן מתכווצות]. וכן נתוק וכות לא הוי מומא [אינו מום], מפני דמעיקרא נמי זימנין דתליין [שמתחילה גם כן פעמים שהן תלויות].

תוספות

והאמר רבי זירא אמר רב הצורם – בפרק שני זבחים (כה,ב) גרסינן: דתניא הצורם. **כולן** בגיד ולא בביצים – ומיהו סיפיה דקרא ד"בארצכם לא תעשו" איירי אפילו בביצים, בכל מקום שמסתרטס דאפילו על ידי שיתייחס אסרינן בפרק "שמונה שרצים" (שבת ק"ב). ובגי מום הוא דלא חשיב מום שבגלוי, כדפירש טעמא בסמוך.

חק נתן. וראה רש"י.
 זימנין דמיכיוצן רבינו גרשום הסביר כי הכוונה למצב בו הביצים עלולות למעלה לחלל הבטן, וכיס האשכים מתכווץ.
אורה ההלכה
הצורם און הפר ואחר כך קיבל דמו בהמה שחטר מאיבריה כל שהוא אחר שחיטה קודם קבלת הדם, אפילו צרם באונה – נפסלה, ולא יקבל את הדם. ואם קיבל מן החטרה זורק את הדם – הרי זה פסול. כ"ר זירא בשם רב. (רמב"ם ספר עבודה הלכות פסולי המוקדשין פ"א ה"ט).
כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בהמה שחטרה אחר קבלת הדם. קודם זריקה, ואפילו אם אבר הבשר קודם זריקת הדם או שנשרף; אם נשתייר כזית מן הבשר או כזית מן האימורים – זורק את הדם, ואם לאו – אינו זורק. כ"ר יהושע. (רמב"ם שם ה"ל).
שעות פוסלות בקדשים מונים שעות לקדשים, ואם הוסיפו שעה אחת או פחתו שעה ממה שראוי להם – פסולים. כיצד? קרבן שמצותו להיות בן שנה, אם הוסיף על השנה שעה אחת – נפסל. אפילו היה בן שנה בשעת שחיטה, והוסיף על השנה בשעת זריקת הדם – נפסל, עד שיהיה בן שנה בשעת זריקה. כרבא. (רמב"ם שם הלכות מעשה הקרבנות פ"א ה"א).
ומעוך וכות ונתוק וכות אלו מומים באיברי הורע: מי שנמנע הגיד שלו, או נכתת, או ניתק, או נכרת. וכן מי שנמעכו, או נכתתו, או ניתקו, או נכרתו הביצים שלו או אחת מהן. כרבי יהודה, שטעמו מסתבר (כס"מ. וראה בגר"א ובחזו"א). (רמב"ם שם הלכות ביאת המקדש פ"ז ה"ח. שריע אה"ע י"א).

עיונים

שיהא תמים בשעת שחיטה לפי שהפסוק "שה תמים" נאמר מיד לאחר שאמרה התורה "תכוסו על השח", וחכמים פירשו "תכוסו" במונח שחיטה (רש"י זבחים כה,ב).
תרגמא אבן שנה והוא מדויק בלשון הכתוב, שהמלה "יהיה" נאמרה בסמוך ל"בן שנה", ולא ל"תמים". ומכל מקום, אין כאן סתירה למה שנלמד לעיל מ"ולקח מדם הפר", הפר שהיה כבר, שצריך שיהא שלם בשעת קבלה. אלא, אדרבה, הואיל וכבר למדנו דין זה מ"ולקח מדם הפר" – לא הוצרכנו ללמודו מכתוב זה (רש"י זבחים כה,ב).
מעוך וכות ונתוק וכות "מעוך" מובנו שנמנע (הגיד או האשך) על ידי לחיצה או מכה, עד שאבדה צורתו, ואילו "כות" – שנכתש לחלקים קטנים (ראה רש"י על התורה ויקרא כב, כד). ולגבי ההבחנה שבין "נתוק" ו"כות", הסביר רש"י, כי בשניהם מדובר בחיתוך של צינורות הזרע של האשכים, אלא ש"נתוק" הוא ביד, ו"כות" – בכלי. ועוד, ש"נתוק" מובנו שנחתך לגמרי (בביצים – שהחוטם נחתכו לגמרי), ו"כות" – שעדיין קיים חיבור כלשהו. ומבואר מן ההקשר, שאין מדובר כאן בכריתה של הביצים עם הכיס שהן בתוכו, שאם כן הרי זה בוודאי מום גלוי. אלא שנעשה בהם דבר זה כשהן בכיס, והכיס עדיין במקומו (ורבינו גרשום פירש כי לאחר החיתוך בסכין חזר ותפר את הכיס).
אלא הכא במומים שבגלוי קמיפלגי כלומר, המחלוקת כאן אינה נוגעת לחסרון איבר מבפנים (שהוא שיש לו השלכה דווקא לענין איסור הקרבה), אלא דווקא לענין מום שבגלוי, שמי שסבור כי מומים אלו נחשבים מומים שבגלוי – מתיר לשחוט את הבכור עליהם, וכן לפדות שאר קדשים. ולא נתבאר בגמרא מה דעת תנאים אלו לגבי השאלה האם חסרון בפנים שמו חסרון, כדי לפסולו להקרבה. לפי גרסת רש"י שלפנינו, כולם סבורים ששמו חסרון, ולפי זה, אף לדעת ר' אליעזר בן יעקב מומים אלו שבביצים פסולים להקרבה. אבל מגדולי האחרונים הגידו בלשון רש"י, באופן שלדעת הכל אין זה נחשב חסרון (צאן קדשים,

***רטייר"ט צ"ל**: ריטרייט, מן הצרפתית העתיקה retreat מכוון.

דהא ליתנהו — ומסרין הוי.

משנה הוונן — וזה נחמוק שהכיס מתיי נז. והעריה של נקבה במוקדשין — גשאר קדשים, שיש שכן נקבה, דנכזר ליכל נקבה.

ונשלמים לזכא נקבה, נפגמה העריה הוי מוס. מן הפרק — אס נפגס מן הפרקים — מעלה ארוכה, אס לא נמתך כל הונב אלא נפגס מעט. או שראש הונב מפציל את העצם — ראש התלוי למטה נקלף העור וצק, ונשאר העלם מגולה — שז און מעלה ארוכה, האול ונראש הונב הוא. "מפלג" — כמו: "אשר פלג" (בראשית ל).

גמרא נפגם — הוונן, הוי מוס

לא הדר צריא. ולא ניטל

— דיטל לא הוי מוס, דמור לאתנו.

כיס — אס נפגס הוי מוס. אול וצרות,

גיד גלמו שנפס — לא מוס הוא,

דמעלה ארוכה. שנטל זאב — אס כל

הוונן. אצבע שאמר וכו' — ולא

יענין השתא היכא קלא, ולהי צני: למאי

הלכתא אמרו. אחד מארבעה בטפח

— לפי שאין האצבעות שוות. דלמריין

נמנחות פירק "התכלת" (מא,ב): טפח

לדורייתא — ארבע אצבעות בגודל, שית

בקטניה, ומש וילמא צאצצ. וקאמר

הכ, דהיכא דזכירו חכמים צאצצ אחד

מארבע — נטפח של כל אדם צעין,

והינו גודל. למאי הלכתא — הזכירו

צאצצ. כמה חוטיין — הזכירו צצילית.

משולשת — תלויה למטה מכנף הצג.

שהי און נותנין אותה גשפת הנגד ממש,

אלא מגבייהן אותה שלשה אצבעות בתוך

הנגד. אחת מארבעה — שלשה גודלין,

דכל אחד הוי אחת מארבע נטפח. לטון

אחר: משולשת — כמה יהא צע מגדיל,

לנד מענף שאינו גילי. שתי אמות —

שני מקלות שאורכן אמה.

אז שראש הונב מפצל את העצם — פירש בקונטרס: שנקלף העור והבשר, ונשאר העצם מגולה, כמו "אשר פלג". וקשה: דבלשון משנה והתלמוד הוי ליה למימר "ויקלף"? ונראה לפרש: שמפצל את העצם לשנים, כמו "מפוצלות" דגבי קרנים, חולין (ט,ב), — שמפוצלות לכאן ולכאן. (והתם) בתוספתא (פרק ד) קנתי: או שיהיה ראש הונב מפוצל לשני עצמות.

כמה חוטיין הוא ניתן בית שמאי ארבעה — צריך לדקדק אם ארבעה בין הכל, או ארבע ללבן וארבע לתכלת. וגם אם מייירי קודם כפילות, דכי מיעיפי הוי שיתסר, והווי השתא חן שמונה חוטיין דעבדין לשם לבן. פירוש: דכבית שמאי פסקין ב"התכלת" (מנחות מא,ב), ואס נפסק אחד מהם פסול, ואף על גב דמכשריין דאגרום תכלת וקס אלבן, דהני כוליה לשם לבן הם. וזו

משמע בספרי בפרשת "כי תצא" דארבע חוטיין לכל מין ומין קאמר. דקנתי התם: כמה גדילים נעשות? אין פחות משלשה חוטיין, כדברי בית הלל. בית שמאי אומרים: ארבעה חוטיין של לבן (על) [של] ארבע אצבעות. והלכה כדברי בית שמאי. ומיהו, מהאי ד"התכלת": רבי ירמיה מדיפתי רמי תמניא דאינון תסדרי, מר בריה דרבינא עביד כי דיזן — משמע שרובם עושים כמר בריה דרבינא. ושמה היה מפרש: ארבע ללבן וארבע לתכלת דקאמרי בית שמאי — היינו לבת דרבינא, דהיינו שנים מכל מין קודם שנכפלו. ולפי זה, מה שאנו עושין עכשיו הוי פלגא לשם לבן ופלגא לשם תכלת. ומיהו, שלשה דקאמרי בית הלל — על כרחייהו קודם שנכפלו, דשלשה לא משכחן לאחר שנכפלו. ולא הוי השתא דומיא דארבעה לבית שמאי.

כמה — פירש בקונטרס: תלויה למטה מכנף הבגד. שהרי אין נותנין אותה בשפת הבגד ממש, אלא מגביהין אותה שלש אצבעות לבית הלל, וארבע לבית שמאי. וקשה לפירושו: דלענין מן הקרן הוא דמפסטיין כמלא קשר גודל. ולא הווכר לשם בתוך שלשה אצבעות אלא לאמקי למעלה משלש! ונראה כלשון אחר שפירש בקונטרס: כמה תהא משולשת — כמה יהא בה מגדיל, לבד הענף שאינו גדיל. וקאמרי בית שמאי: ארבע אצבעות. והשתא, הידור ציצית — שלש גדיל ושני שלישי ענף הוי. גדיל — ארבע אצבעות, וענף — שמונה אצבעות, שתיים עשרה אצבעות בין הכל. וכך משמע "וארבע של לבן [של] ארבע אצבעות". ובפרק "התכלת" (מנחות מא,ב) פירש בקונטרס: משולשת — תלויה בענף לבד מן הגדיל ארבע אצבעות. ולפירושו, הידור ציצית שתי אצבעות גדיל, וארבע ענף.

עיונים

מעון וכחות הוי מומא דהא ליתנהו רשיי פירש: והרי זה חסרון. כלומר, אף שיש מקרים בהם הביצים מתבוצצות, ולכן אין וריאים אותן, מכל מקום הרי לעינונו יש חסרון ניכר של איבר. מה שאין כן בבורות נתוק — הרי יש לפנינו ביצים, ולפי מראית עינינו לא ניתן לדעת האם הן מחוברות לא.

הוונן בערוך פירש כי הוא איבר הזכרות, והוא קרוי כן משלש זיבה. ועוד שכן קרוי האיבר בערביה. אבל רשיי ורבינו גרשוש פירשו, לפי הגמרא, כי זהו הכיס שבו מצוי האיבר, וכן פירש הרמב"ם.

ראש הונב מפצל גרסת המשניות ועוד היא: ראש הונב מפציל עצם. ושני פירושים הובאו לדבר זה: האחד, פירוש רשיי (שבנראה הוכנס בטעות לניסוח המשנה שבדפוסים) — שנתקלף העור ונחשפה העצם שבקצה הונב. והפירוש השני — שהעצם שבקצה הונב נתפצלה — נתחלק לשנים, ויש עצם בכל אחד מן הקצוות (רמב"ם, תוס').

כיס ולא זכרות רשיי פירש כי הכיס שניטל מעלה ארוכה. וכן הגיד, בין אם ניטל ובין אם נפגם, מעלה ארוכה. וראה עוד בפירוש המשניות לרמב"ם, שכתב כי גיד הבהמה שנפגם אינו מוס, משום שאינו גלוי. ובתוס' (לח,ב) העירו כי היה מקום למור שגם אם נפגם הכיס אינו מוס קבוע, שהרי יכול לילטל לגמרי, ויחזור ולאיתנו. ומכאן הוכיחו כי כל מוס שזקוק למעשה כדי להירפא נחשב למוס קבוע, עד שירפא. אלא שכתבו כי מצד אחר ניתן למור שאם הכיס נפגם מתחילה — שוב אינו חוזר לאיתנו גם אם יינטל.

מעשה בעינבל אחד לשון הגמרא לפנינו מורה כי "עינבל" הוא הוונן של המשנה, או הכיס שהוכרז תחילה בברייתא. אבל מנוסה כתבי היד ועוד משמע כי מדובר בשם מקום, עין בול, או דומה לזה. ולגרסה זאת צריך לגרוס "באחד" ולא "אחד".

אצבע שאמר אחד מארבעה בטפח והוא אנודל, וכדברי רב פפא במסכת מנחות (מא,ב), שאנודל הוא אחד מארבעה טפח. וכן סתם "אצבע" בדברי חכמים היא אנודל (רמב"ם הלכות שבת פי"ז הליו). ומוסכם בדרך כלל כי הכוונה היא לרוחב האנודל (ולא לאורכו או לעוביו), אלא שנתפסקו בעלי התוס' (מנחות שם) האם הכוונה למקום הרוחב, שהוא הקשר (הפרק האמצעי) של הגודל (יש שהבין כי כוונתם לחלק הרוחב שלמעלה מן הקשר. רש"י אפרים שו"ת סימן ז), או האם הכוונה לקצה האנודל, שהוא צר יותר.

וכמה תהא משולשת מספר פירושים עיקריים לשאלה זו, והם תלויים בפירוש "משולשת". לפי פירוש אחד ברשיי, "משולשת" משמעו — משולשת, תלויה — כמה צריכה הציצית

ור' יוסי סבר [סבור]: מעון וכחות הוי מומא [הרי הוא מוס] — דהא ליתנהו [שהרי אין מצויות כלל]. שבגלל המעכה הן שבורות לגמרי, נתוק וכרות לא הוי מומא [אינו מוס] — דהא איתנהו [שהרי הן מצויות] בכיס, אף שאינן מתפקדות.

א משנה ועוד מומים

ששוחטים עליהם

את הבכור מחוץ למקדש: נפגם

(נחסר) הוונן של הבכור (מעין כיס

שאיבר הזכרות חבוי בו), או העריה

(בית הערוה, הבולט לחוץ) של נקבה

בשאר מוקדשין, הבאים גם מן

הנקבות. וכן אם נפגם הונב מן

העצם, כלומר, בחוליות הונב עצמן,

אבל לא מן הפרק שבין חוליה

לחוליה, מפני שהוא חוזר ונרפא. או

שראש (קצה) הונב מפצל, כלומר,

שנקלפה העור והבשר והעצם

נשאר, או שיש בשר מחוליא (בין

חוליה) לחוליא מלא אצבע.

ב גמרא שנינו במשנתנו: נפגם

ר' אלעזר: דווקא נפגם הרי זה מוס,

ולא במקרה שניטל. וכן דווקא כיס

(הוונן) שנפגם, ולא זכרות (הגיד).

ומעירים: תניא נמי הכי [שנויה ברייתא

גם כן כן]: נפגם — ולא ניטל, כיס

— ולא זכרות עצמה. וכן אמר רבי

יוסי בן המשולם: מעשה בעינבל

אחד שנטלו זאב, את הוונן, וחזר

אחר כך לאיתנו, שחזר וצמח.

ג שנינו במשנה: נפגמה הונב מן

העצם וכו' או שיש בשר מחוליא

לחוליא מלא אצבע. ומביאים דיון

שהזכרה בו משנתנו. תנא [שונה החכם

בברייתא]: אצבע שאמר חכמים

להלכה, היא אחד מארבעה בטפח

של כל האדם. ושואלים: למאי

הלכתא [לאיזה ענין נאמרה הלכה זו]? אמר רבה: לענין תכלת, אורך חוטי

הציצית. דתניא [ששנויה ברייתא]: כמה חוטיין הוא נותן בציצית? בית שמאי

אומרים: ארבעה חוטים, שכופלים אותם ונראים כשמונה. ובית הלל

אומרים: שלשה. וכמה תהא משולשת, כלומר, כמה יהא אורכה של

הציצית, כשהיא משולשת מן הבגד? בית שמאי אומרים: ארבעה אצבעות,

ובית הלל אומרים: שלשה אצבעות. ומוסיפים: ושלש(י) אצבעות שבית

הלל אומרים, כלומר, שיעור אצבע לענין זה, הוא אחד מארבע בטפח של

כל אדם. והיא אותה הלכה שנאמרה בברייתא שאנו דנים בפירושה. רב הונא

בריה [בנו] של רב יהושע אמר: הלכה זו של מידת האצבע נאמרה לענין

שתי אמות (מידות באורך אמה) שהיו במקדש, דתנן [ששנוינו]: שתי אמות היו

במנחות

אורה ההלכה

נפגם הוונן וכו' נפגם העור שחופה את גיד הבהמה. וכן אם נפגמה הערה של נקבה,

או אם נפגם הונב מן העצם, אבל לא מן הפרק — הרי זה מוס. כמשנה. ובטור (ירד סימן

שט) לא הביא מומים אלה בתוך המומים ששוחטים עליהם בזמן הזה שאין מומחה, וכתב

דב"י שהוא סבור שאינם מובהקים. (רמב"ם שם הלכות איסורי מובח פ"ב ה"ד).

או שראש הונב מפוצל וכו' אם היה ראש הונב מפוצל לשנים בשתי עצמות, או אם היה

בין חוליה לחוליה מלא אצבע בשר — הרי זה מוס. כמשנה. ובטור (ירד סימן שט) הזכיר

מומים אלה בתוך המומים המובהקים ששוחטים עליהם בזמן הזה שאין מומחה. (רמב"ם שם).

כמה חוטיין הוא נותן נוגין חוטי הציציות בכל כנף — ארבעה כפולים שהם שמונה. ואם

הסיף — פסול. ויחתוך הארבעה ראשי החוטיין, ויתחבב בכנף, ויכפילם — ואז יהיו שמונה.

כבית שמאי, עפי' מסקנת הסוגיא במנחות מא,ב. (רמב"ם ספר אהבה הלכות ציצית פ"א ה"ו, שר"ע אר"ח יא, ב).

וכמה תהא משולשת אורך שמונה חוטי הציצית — אין פחות מארבעה גדילים. ויש

אומרים: שנים עשר גדילים. וכן נוהגים. ולמעלה מזה — אין להם שיעור. כבית שמאי.

עפי' מסקנת הסוגיא במנחות מא,ב. וכתב רמ"א (עפי' ב"י): ושיעור הנוכר יהיה בציצית

לאחר שנקשר, מלבד מה שמונה על קרן הבגד. (רמב"ם שם, שר"ע שם סעיף ד ובהגה"ה).

מסורת הש"ס

ה. תוספתא בבורות פי"ד ו.

ו. שם ז (בשינוי).

ז. שם ו (בשינוי).

ח. מנחות מא,ב.

(ובשינויים) מסכת ציצית

פי"א ג. ספרי ומדרש תנאים

דברים כב, יב. במדב"ר פי"ו

ה. תנחומא שלח טו. תנחומא

בבר שח ל. וראה עוד

ירושלמי סנהדרין פי"א ה"ד.

ילק"ש תורה תשנ. שם

תקלג.

ט. כלים פי"ז מ"ט. פסחים

פו, א. מנחות צח, א.

גרסות

העריה במשניות: או העריה

ובהרבה כתיי: והעריה.

במוקדשין בהרבה כתיי:

ובמוקדשין.

מפצל במשניות: מפציל

עצם ובכתיי"מ: מפציל את

העצם.

נקלפה — נשאר בכתיי

מילים אלה חסרות.

מחוליא במשניות וברוב

כתיי: בין חוליה ובכתיי"מ

ועוד: מן חוליא.

כיס בכתיי"מ: כיס כיס.

תניא נמי — זכרות בכתיי

מילים אלה חסרות.

בעינבל אחד ברוב כתיי"מ:

בעין בול באחד.

נפגמה בכתיי"מ: נפגם.

כל האדם בכתיי"מ: אדם

ובשאר כתיי"מ: כל אדם.

תכלת בכתיי"מ ועוד: ארבע

של תכלת.

משולשת יש בכתיי:

משולשת ובשי"מ ועוד:

משולשת.

ארבעה שלשה יש בכתיי:

ארבעה שלש.

ושלש ברוב כתיי"מ: ושלש.

אחד בכתיי"מ ועוד: אחת.

לשתי בכתיי"מ: לענין שתי.

העולים

נפגם הוונן



זובן של פר